

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Ambasada Israel

Traducerea acestei cărți a beneficiat de sprijinul Ambasadei Statului Israel la București și al Departamentului Cultural al Ministerului Israelian al Afacerilor Externe

David Grossman, *Isha Borahat Mibesora*

Copyright © 2008 by David Grossman
All rights reserved

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Nailia Schwarz/Shutterstock.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

GROSSMAN, DAVID

Până la capătul pământului / David Grossman; trad. din lb. ebraică de Ioana Petridean. – Iași: Polirom, 2012

ISBN 978-973-46-2394-5

I. Petridean, Ioana (trad.)

821.411.16-31=135.1

Printed in ROMANIA

David Grossman

Până la capătul
pământului

Traducere din limba ebraică
și note de Ioana Petridean

POLIROM
2012

El tace și taie în continuare legumele.

— E drăguță? întreabă ea degajată în timp ce sfărâmă un cartof.

— E OK, răspunde el, tăind o roșie în felii. E foarte OK.

— E frumoasă? se interesează Ora, mimând un dezinteres total.

— Destul de frumoasă. Are un trup atrăgător. Abia dacă a împlinit nouăsprezece ani.

— Aha, zice ea, și ce e rău în a te duce la ea acasă?

— Nu pot, răspunde el, accentuând cuvântul „pot“, iar Ora se întoarce repede spre ceapă, având astfel o scuză pentru lacrimile care îi vor curge din ochi. De când m-am întors, sunt așa – sunt incapabil.

Apoi Avram scoate un chicotit ca un nechezat:

— Un fluier stricat.

Ora simte o răceală și un gol în stomac. Era ca și cum exact în clipa aceasta, cu o întârziere de mulți ani, l-ar fi lovit în cele din urmă îngrozitoarea undă de șoc a tragediei prin care trecuse.

— Dar ai încercat? întreabă ea în șoaptă.

Și se gândește, cum de nu am știut nimic despre asta, cum de nu mi-a dat prin cap să mă interesez de lucrul ăsta? I-am îngrijit fiecare părticică a trupului și am uitat tocmai de asta? Cum de am ignorat tocmai latura asta?

— Am încercat de patru ori, spune el. Cred că e destul, nu?

— Cu cine? întreabă ea uimită. Cu cine ai încercat?

Avram nu pare jenat:

— O dată cu verișoara soldatului rănit care stătea în același salon cu mine, în patul alăturat, iar altă dată cu o voluntară olandeză care lucrează acolo. Apoi cu o fată, soldat și ea, inclusă în programul de recuperare, la fel ca mine, iar a patra oară cu o femeie pe care am cunoscut-o de curând pe plajă.

El observă expresia de pe fața ei:

— De ce te uiți așa la mine? Nu eu am început! Ele au... Ascultă, zâmbește apoi înfrânt, se pare că prizonierul rămâne captiv în imaginație chiar și după eliberare. Altfel nu pot să-mi explic.

— Te-ai gândit vreo clipă că, poate, ele te plac cu adevărat? răbufnește deodată Ora, deranjată de gelozia care mușcă din ea. Că, poate, farmecul tău a rămas intact? Că, poate, nici măcar egiptenii nu au reușit să...

— Nu pot, Ora. Nu merge. În clipa în care am ajuns în pat cu ele, cu fiecare dintre ele... Nu o duc deloc rău la capitolul masturbare, adaugă el imediat, dar cât timp mai pot rămâne blocat cu mine însumi? Numai că, o informează el, deși Ora ar fi preferat să nu o facă, în ultimul timp nu mă mai descurc atât de bine nici în privința asta. Când iau Largactyl, nu mai reușesc să ejaculez.

— Dar le-ai dorit cu adevărat? întreabă Ora, iar ceva din vocea ei pare să se risipească în toate direcțiile. Poate că nu le-ai dorit.

— Ba da, ba da, mormăie el furios, am vrut să mă fut, ce mare scofală, nu vorbim aici de dragoste nemuritoare, voiam un futai, Ora, de ce ești atât de...?

— Poate că ele nu erau ceea ce îți trebuie ție, șoptește ea și se gândește cu durere că Avram are nevoie de femeia potrivită, de o femeie care să-i cunoască toate subtilitățile.

— Erau OK, nu-mi căuta scuze, erau perfecte pentru ceea ce...

— Dar cu mine, întreabă ea cu ochi strălucitori, cu mine te-ai culca?

Între ei se lasă tăcerea.

— Cu tine?

Ea înghite în sec.

— Da, cu mine.

— Nu știi, murmură el. Stai, tu vorbești serios?

— Nu glumesc cu asemenea lucruri, spune ea cu o voce tremurătoare.

— Dar cum...?

— Ne era atât de bine împreună.

— Nu știi, am impresia că niciodată nu... cu tine...

— De ce nu? sare ea direct la rana aceea dureroasă. Din cauza trecutului nostru?

— Nu, nu...

— Din cauza lui Ilan?

— Nu.

Ea mai ia o roșie și o taie în bucăți mici.

— Atunci de ce nu?

— Nu. Cu tine nu mai pot s-o fac.

— Ești atât de sigur!

Stau amândoi lângă chiuvetă, fără să se atingă unul pe altul, și privesc fix spre perete. Tâmpilele lor pulsează la unison.

— Și Adam?

— Ce-i cu el?

Avram ezită. Ca să fim sinceri, nu știe precis ce a vrut să întrebe.

— Adam? Despre Adam vrei să vorbim acum?

— Da. Nici asta nu e bine?

— E foarte bine, râde ea. Întreabă-mă ce vrei. De aceea suntem aici.

— Nu, vreau doar să știu dacă și el a fost ca... înțelegi tu. Povestește-mi ce vrei tu.

Păzea că începem, își spune ea, întinzându-și mădularele.

Merg printr-un desiș de sorbestrea cu ghimpi și pelin. Ramurile stejarilor ating tufișurile. Șopârlele fug speriate din calea pașilor lor. Merg unul lângă celălalt, atenți la cărarea înghițită de vegetația bogată, iar Ora aruncă o privire spre umbrele lor alungite, proiectate deasupra arbuștilor. Când Avram își mișcă brațele prin aer în timp ce merge, pare că își pune mâna pe umărul ei, iar dacă ea își unduiește puțin trupul în lumina soarelui, face ca umbra mâinii lui să strângă talia umbrei ei.

— Adam, spune ea, a fost și el un copil slăbuț, exact ca Ofer, dar el a rămas slab, ca o păstaie.

— Ooo, spune el și privește în jur, parcă dezinteresat, indiferent, însă, din câte se pare, Ora îl cunoaște încă foarte bine.

— În copilărie a fost mereu mai înalt decât Ofer – nu uita că e cu trei ani mai mare. Dar după ce Ofer a început să crească, lucrurile s-au inversat.

— Și acum...

— Da.

— Ce?

— Ofer e mai înalt. Mult mai înalt.

— Cum, se miră Avram, e mult mai înalt?

— Ți-am spus, a avut un puseu spectaculos de creștere. L-a întrecut cu aproape un cap.

— Ce spui acolo...?

— Da.

— Înseamnă că, spune repede Avram, sugându-și obrazii, e mai înalt și decât Ilan?

— Da, mult mai înalt decât Ilan.

Tăcere. Se simte aproape stânjenită că trebuie să asiste la asta.

— Dar Ilan e înalt. Cât are, un metru optzeci?

— Chiar mai mult.

— Ce spui tu acolo...?

Luminița unui șiretlic strălucește în ochii lui.

— Nu credeam, bolborosește el uimit, nu mă gândeam că va fi așa într-o bună zi.

— Dar cum te-ai gândit că o să fie?

— Nu m-am gândit la nimic, spune el din nou, de data aceasta atât de încet, încât Ora abia îi aude cuvintele. Nu m-am gândit la el aproape deloc, Ora. Ori de câte ori încercam...

Avram întinde ambele mâini într-un gest care ar putea indica dorință sau o rană care se deschide.

Ora abia se abține să nu-l întrebe: Atunci de ce te temeai atât de mult, dacă nu ți-ai imaginat nimic? Pe cine apărâi atâta vreme cât nu știai nimic?

— Câți ani are acum Adam?

— Douăzeci și patru și câteva luni.

— Uau, e băiat mare!

— Aproape de vârsta mea, încearcă ea o glumă de-a lui Ilan. Avram o privește, înțelege în cele din urmă că a fost o glumă și îi zâmbește politicos.

— Și cu ce se ocupă acum?

— Adam? Ți-am spus.

— Eu nu... nu am fost atent, din câte se pare.

— Adam e în clipa asta cu Ilan, într-o călătorie în jurul lumii. Momentan în America de Sud. Ilan și-a luat un an de vacanță. Se distrează pe cinste amândoi – sau cel puțin așa pare – și nu vor să se întoarcă.

— Dar Adam, testează Avram terenul, iar Ora își spune că limba lui se căznește să învețe muzica întrebărilor, cu ce se ocupă el în general? Adică lucrează? Studiază?

— Nu și-a găsit încă drumul. Știi tu, tinerii din ziua de astăzi își caută calea îndelung. Are și o formație, ți-am mai spus asta?

— Nu-mi aduc aminte. Poate, ridică el din umeri neajutorat. Nu știu unde am fost, Ora. Mai povestește-mi o dată, de la început.

— E artist, zice Ora, iar fața i se luminează în timp ce vorbește. Adam e un artist adevărat.

Tăcerea se adâncește, iar o întrebare nerostită plutește în aer. Ora simte că dacă ar putea să-i spună lui Avram că și Ofer e un artist, un artist în adâncul sufletului, poate că lucrurile ar deveni puțin mai ușoare.

— O formație? Ce fel de formație? întreabă el.

— Ceva hip-hop, nu mă întreba mai multe, zice ea, fluturând o mână. Sunt de multă vreme împreună, el și colegii lui de trupă. Lucrează acum la primul lor album, au găsit chiar și o companie dispusă să le înregistreze discul, un fel de operă hip-hop, dar eu chiar nu pricep nimic, e îngrozitor de lungă, trei ore și jumătate... Ceva despre exil, un fel de călătorie a exilaților, multe, multe exiluri.

— Aha.

— Da.

Ora și Avram continuă să meargă, iar încălțările lor se încălesc printre tufișurile dese.

E și o femeie implicată în toată povestea, Ora își amintește că l-a auzit la un moment dat, cu totul întâmplător, vorbind cu cineva la telefon despre o femeie:

— Ea merge cu un ghem în mână, pe care îl deșiră în urma ei pe măsură ce înaintează.

— Un ghem?

— Da, cu fir roșu. Îl deșiră în timp ce străbate întreaga țară.
— De ce?
— Nu știu.
— Ce idee! șoptește el, iar pielea din jurul ochilor i se înroșește.
— Ideile lui Adam, râde ea, dezgustată cumva de entuziasmul brusc al lui Avram.

— Adică, întreabă el, e ca și cum țara întreagă s-ar rupe? Ar fi sfâșiată?

— Poate.

— Iar femeia aceea îi dă pământului un fir...

Avram rămâne pe gânduri.

— Da, ceva simbolic.

— Un simbol puternic. Dar ce exil, de unde?

— Sunt niște tineri foarte serioși, îi spune Ora. Au făcut muncă de cercetare, au citit despre diverse locuri din Israel, despre mișcarea sionistă timpurie, au căutat prin arhivele kibbutzurilor, pe internet, și au întrebat oamenii ce ar lua cu ei dacă ar fi nevoiți să își părăsească imediat casele și să plece.

Asta e cam tot ce știe despre acest subiect, însă nu vrea ca Avram să-și dea seama, prin urmare continuă să sporovăiască:

— Din formație fac parte el și încă vreo câțiva băieți, fac totul împreună, scriu muzica și versurile și dau spectacole în locuri dintre cele mai ciudate. Apropo, spune ea, făcând un efort vizibil să zâmbească, și Ofer a cântat la un moment dat, la tobe bongo, dar a renunțat mult prea repede, iar la sfârșitul clasei a zecea proiectul lui pentru examenul de absolvire a fost – și asta e foarte interesant – un film făcut de el.

— Cine sunt exilații?

— Și Ofer a făcut parte dintr-o formație micuță când avea unsprezece ani.

— Exil de unde, Ora?

— De aici, spune ea, indicând cu o mână devenită dintr-odată foarte grea stâncile maronii care îi înconjoară, stejarul, roșcovul, măslinii, plantele agățătoare încâlcite la picioarele lor. De aici, repetă încet.

În urechi îi răsună cuvintele pe care i le șoptise Ofer în fața camerelor de luat vederi.

— Exil din Israel? se întristează Avram.

— Bun, zice Ora, trăgând aer în piept, îndreptându-și spinarea și afișând un zâmbet obosit, știi cum sunt la vârsta asta. Vor să uimească pe toată lumea cu orice preț, vor să șocheze.

— Tu ai auzit compoziția?

— Opera lor? Nu, nu e gata încă.

Avram îi aruncă o privire întrebătoare.

— Nu-mi dă să ascult nimic, îi mărturisește ea, renunțând, golindu-se. Uite, eu și Adam... las-o baltă, mie nu-mi spune nici odată absolut nimic.

„Trupa pofticioșilor“, se gândește Ora cu buzele strânse în timp ce merge tot înainte, depășindu-l pe Avram și curiozitatea lui neașteptată, enervantă. De ce îl interesează atât de mult Adam? Și Ofer a avut o formație cu trei colegi de clasă. Aveau patru seturi de tobe, nici o chitară, nici un pian. Compuneau cântece sălbatice, ale căror rime conțineau cuvinte precum „să și-o bage“, „și-o trage“, își amintește ea în timp ce își freacă mâinile, pentru a face sângele să circule mai repede prin ele. Odată au organizat un spectacol pentru membrii familiilor lor în beciul unei case. Ofer a fost înghețat bocnă și rezervat pe parcursul întregului concert – pe vremea aceea se făcea mic de tot în prezența străinilor –, dar din când în când, mai ales după ce rosteau câte un cuvânt urât, îi arunca o privire sfidătoare, de pui tânăr, și inima ei tresălta.

Spre sfârșitul spectacolului s-a dezbărat de inhibiții și a început să lovească deodată tobele cu o veselie ciudată, încărcată de violență, ce părea că-i țâșnește prin toți porii pielii. La început prietenii lui au fost uimiți de ieșirea aceasta neașteptată, apoi, privind-se unul pe celălalt, s-au grăbit să țină ritmul cu el și totul s-a transformat într-o nebunie zgomotoasă, o junglă de bătăi în tobe, strigăte și mugete, toți trei împotriva lui Ofer, iar Ilan începuse deja să se foiască în scaun, era pe punctul de a se ridica și de a pune capăt reprezentației, dar ea – care nu se pricepea să eticheteze situațiile la prima vedere, care era aproape dislexică dacă venea vorba de înțelegerea relațiilor interumane primare, oare nu asta spusese el, nu asta intenționase să-i transmită prin *am terminat-o?* – pusese o mână pe brațul lui și îl oprise, fiindcă simțise ceva, o schimbare foarte subtilă în ritmul lui Ofer, o nouă canalizare a violenței și competitivității care stăteau între el și ceilalți trei, iar ea percepușe (asta dacă nu se înșela din nou) că Ofer îi îmblânzea pe ceilalți fără ca ei să-și dea măcar seama. Făcea asta în fața tuturor, chiar și în fața lui Ilan: la început îi imitase, fiind o întruchipare perfectă a comportamentului lor de primate primitive, apoi devenise ecoul lor, sunetele tobelor lui erau mai blânde, ca o respirație peste umărul lor, iar ea crezuse că le permite să se audă pe ei înșiși într-o versiune mult mai caldă și ironică, în timp ce fața lui avea expresia aceea aparent perplexă, cu ochii săi migdalați și oblici holbați, cu privirea inocentă, semănând atât de mult cu Avram, iar în clipa aceea a știut